

“Slagveldtoerisme in de Westhoek”

Paper in kader van het vak *‘Toerismemanagement: Organisatie en
Beleid’*,
gedoceerd in de Eerste Licenties Lichamelijke Opvoeding aan de
KULeuven

Door Jeroen Bogaerts
i.o.v. Prof. Dr. Urbain Claeys

Inhoud:

1. Definiëring
2. De algemene problematiek
3. Het economische belang
4. De beleidsaspecten
 - 4.1 Beleidsverklaring omtrent oorlog en vrede in de Westhoek
5. De marketingaspecten
6. Besluit

BIJLAGEN

- B1: Actieplan
- B2: Kaart Westhoek

1. Definiëring

Oorlogstoerisme speelt een niet te onderschatten rol in de vrijetijdsbeleving van de mensen, maar toch blijft dit soort toerisme erg onbekend. Ook in de toeristische sector is er niet veel sprake van oorlogstoerisme. Dit in tegenstelling tot de Verenigde Staten, waar jaarlijks duizenden mensen de voormalige slagvelden en begraafplaatsen van de Amerikaanse Burgeroorlog bezoeken. Talloze touroperators hebben zich daarom ook toegespitst op deze sector. Zij bieden hun klanten niet alleen reizen aan naar de slagvelden van de Burgeroorlog, maar ook naar andere voormalige (en huidige) oorlogsgebieden. Zo worden reizen naar Vietnam en naar de Killing Fields in Cambodja steeds populairder. Bij sommige touroperators worden ook reizen aangeboden naar ons land waarbij men meestal de keuze heeft tussen de Ieperboog en de Ardennen (vanwege het Ardennenoffensief). Ook verschillende touroperators uit het Verenigd Koninkrijk hebben zich toegespitst op het oorlogstoerisme. Een voorbeeld hiervan is Midas Tours. Deze touroperator biedt reizen aan die in het teken staan van de Eerste Wereldoorlog, de Tweede Wereldoorlog, Napoleon en andere oorlogen waarbij Amerikaanse en Britse troepen betrokken waren. Ook veel Amerikaanse touroperators die algemene rondreizen in Europa verkopen, nemen vaak enkele oorlogsmonumenten uit de Westhoek in hun programma op. Ook in België kan men een georganiseerd bezoek aan het voormalige front boeken. Deze bieden echter enkel maar het vervoer ter plaatse en een gids aan. Meestal gaat het hier om Toeristische Diensten of hoteleigenaars die hun klanten een meerwaarde willen aanbieden. Toch zijn er enkele firma's die georganiseerde bezoeken organiseren, maar dit is voornamelijk voor buitenlandse bezoekers.

Het oorlogstoerisme in de Westhoek kent een lange geschiedenis. De eerste rondritten aan het front vonden reeds in 1915 plaats. Toen organiseerde het General Head Quarters in Saint-Omer reeds begeleide rondreizen voor Amerikanen en voor belangrijke personen langs de verschillende sectoren in de Ypres Salient. Dit was mogelijk omdat de beschietingen niet elke dag plaatsvonden en omdat er soms lange periodes van rust waren. Net na de oorlog bleven verschillende oud-strijders in de streek rondhangen en begonnen reizen met de autocar of met paard en koets te organiseren. Ook richtte het leger, verschillende religieuze groeperingen en liefdadigheidsinstellingen bedevaartstochten in om de nabestaanden het verlies van hun geliefde beter te kunnen laten verwerken. Ook de Belgische regering hielp mee aan het ontstaan van het oorlogstoerisme in de Westhoek. Onmiddellijk na de oorlog werden een aantal sites beschermd en toegankelijk gemaakt voor het publiek. Het oorlogstoerisme werd zo in goede banen geleid. Al vlug bleken er teveel locaties en was er te weinig interesse. Het aantal te bewaren sites werd dan ook al snel beperkt.

Het middenpunt van het oorlogstoerisme in de Westhoek is en blijft Ieper. Deze stad was reeds voor de Eerste Wereldoorlog een belangrijke toeristische trekpleister. Vele mensen kwamen toen naar de stad om de Lakenhallen, het grootste niet-religieuze gotische gebouw van Europa, te bezoeken. Ook de andere gebouwen in de stad krijgen veel aandacht, niet alleen van toeristen, maar ook van (architectuur)historici. Reeds onmiddellijk na de oorlog kent de stad een invasie van toeristen die een kijkje willen nemen in het beruchte Ieper. De vele plechtigheden, inhuldigen (zoals de inhuldiging van de Menenpoort in 1927) en georganiseerde pelgrimstochten zorgen ervoor dat toeristen de weg naar de stad blijven vinden. Sindsdien is het toerisme een blijvende bron van inkomsten voor de stad.

2. De algemene problematiek.

In de Westhoek van Vlaanderen, vlakbij de Franse grens, ligt het stadje Ieper. Het is echt een Vlaamse uithoek van België, ingesloten door Frankrijk en een Waals taalgebied. Deze korte geografische beschrijving is tevens een beeld van de huidige problematiek die heerst rond de oorlogshedenking in het gebied. Na de Grote Oorlog werd ons land verdeeld in twee stromingen, de Vlaamse Beweging en de (Waalse) Belgisch-nationalisten.

De Vlaamse beweging was ontstaan uit (oud-)strijders en ijverde voor gelijke rechten voor de Vlamingen in het sterk verfranste Belgisch leger. Langzaam radicaliseerde deze frontpartij en werd de V.O.S. opgericht, de Vereniging van de Vlaamsgezinde Oud-strijders, dat later zou evolueren in een partij die opkomt voor de Vlaamse rechten.

De Franstalige tegenhanger van deze partij propageerde een unitair België, en dit zorgde medio jaren '20 voor een hevige strijd. Tijdens de herdenkingen werden Vlaamse symbolen zoals de leeuwenvlag en "De Vlaamse Leeuw" steevast uit de ceremonies geweigerd. Hierdoor verdween de V.O.S. van de voorgrond in Ieper en concentreerden ze zich meer op de omliggende oorlogssteden, met Diksmuide als symbolische uitvalsbasis. Dit is tot heden nog zeer duidelijk door de manier waarop de Vlaamse Bewegingen (V.O.S en het IJzervedevaartscomité) hun stempel gedrukt hebben op de oorlogshedenkingen en –herinneringen.

Toen in 1927 te Ieper de Menenpoort onthuldigd werd kwam het oorlogstoerisme pas echt op gang. Het monument werd ontworpen door de Britse architect Blomfeld ter nagedachtenis van de Britse slachtoffers tijdens WO I, waardoor het in Groot – Brittannië op veel bijval en lof kon rekenen. Als gevolg ondernamen meer en meer Britten een reis naar Ieper, om er op bedevaart te gaan tussen de graven van hun gesneuvelde landgenoten, en het nieuwe monument, dat bedoeld was om de grootheid van de Britse natie in de verf te zetten, te bezoeken. In 1928 besloot het Iepers stadsbestuur om er iedere avond door klaroenspelers van de plaatselijke brandweer de Last Post te laten spelen, als dankbetuiging voor het offer dat talloze Britten er brachten. In datzelfde jaar werd Ieper overigens overspoeld door Britse bedevaarders die naar aanleiding van de tiende verjaardag van de wapenstilstand een bezoek brachten aan de belangrijke plaatsen van het geallieerde front. Onder de ruim 11'000 aanwezige bedevaarders bevonden zich de Belgische prins Karel en de Prins van Wales, alsook enkele van de belangrijkste Franse en Britse legerbevelhebbers van de oorlog. Deze Last Post-ceremonie heeft nog steeds iedere avond plaats, en omwille van de continuïteit ervan (slechts onder de Duitse bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog ging ze niet door), is ze, samen met de plaats waar ze gehouden wordt, één van de beroemdste symbolen van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog geworden. Sindsdien ook vormt de Last Post-ceremonie onder de Menenpoort de apotheose van elke 11-novemberherdenking te Ieper.

De Tweede Wereldoorlog, en vooral de periode er kort na, betekenden een belangrijk cesuur in de Belgische samenleving: er kwam een eind aan het rijk der collaborateurs en de Koningskwesie stak de kop op. De terugkeer van de in ongenade gevallen Leopold III bracht ons land op de rand van een burgeroorlog. De voorstanders van de terugkeer waren Vlamingen, terwijl de tegenstanders vooral onder de Walen en Brusselaars te vinden waren. Door dit politieke steekspel werden de tegenstellingen tussen Vlaanderen en Wallonië duidelijk bloot gelegd.

Aan het kat en muis - spelletje tussen beide partijen lijkt pas sinds 2000 een eind te komen, toen onder impuls van de 11 november – viering Gilbert van Eecke en Manu Velghe, respectievelijk voorzitter van de V.O.S. en van het Verstandshoudingscomité van Belgische oud – strijders, elkaar de hand reikten, waarmee de moeizame weg naar de verzoening alvast voor een groot deel geëffend werd. Dat deze weg nog lang niet helemaal afgelegd is, illustreerden een aantal vaandeldragers en een lid van het Last Post Comité, tevens lid van het Verstandshoudingscomité. De vaandeldragers weigerden hun vlag naar beneden te richten (ten teken van groet) tijdens het spelen van de Vlaamse Leeuw, en het vernoemde lid verliet ostentatief de plechtigheid tijdens de Vlaamse Leeuw, om maar terug te keren toen de tonen van de Brabançonne weerklonken.

Dit incident mag echter niet het belangrijkste zijn dat van die formele verzoening onthouden wordt. Van belang is dat beide partijen, eindelijk, bereid zijn aan elkaar de gemaakte fouten toe te geven, waardoor zowel het amnestie- als het repressiespook in de (nabije?) toekomst misschien eindelijk zullen verdwijnen. Hoe de herdenkingen, die toch sterk door de Vlaams-Belgische tegenstellingen getekend zijn geweest, er dan zullen uitzien, blijft vooralsnog een open vraag. Wat wel zeker is, is dat in Ieper nog iedere avond de Last Post gespeeld wordt, en dat zolang zulke initiatieven kunnen blijven bestaan, de mensheid met haar verleden geconfronteerd zal blijven worden

3. Het economische belang.

Na de oorlog had de hele streek rond Ieper het moeilijk om te overleven. De opkomst van de tertiaire sector ging aan de agrarische Westhoek min of meer voorbij, met alle harde gevolgen van dien. Te Ieper is men er evenwel met brio in geslaagd de dreigende verloedering tegen te gaan, door zich meer en meer te gaan richten op het oorlogstoerisme. De aantrekkingskracht van de Menenpoort en de Last Post op de Britten vormde de aanleiding tot de economische heropstanding van de stad.

Als we kijken naar de aantallen en de afkomst van de overnachtende bezoekers, dan kunnen we vaststellen dat hier slechts een klein gedeelte wordt ingenomen door de Belgen. In 1998 had de stad 14368 overnachtingen door Belgische bezoekers tegenover 46315 overnachtingen door andere nationaliteiten. De landen die tussen 1914 en 1918 deelnamen aan de oorlog nemen het grootste gedeelte van de overnachtingen in. Op de eerste plaats komt het Verenigd Koninkrijk met 29310 overnachtingen. Zij worden gevolgd door Duitsland (5397 overnachtingen), Frankrijk (1637 overnachtingen) en de Verenigde Staten (1155 overnachtingen). Opmerkelijk is dat er 3314 overnachtingen plaats vonden door Nederlanders, een land dat tijdens de Eerste Wereldoorlog neutraal bleef. Het lage aantal overnachtingen door Fransen kan verklaard worden door de nabijheid van de Franse grens en het merendeel van de Franse bezoekers dus dagjestoeristen zijn. (fig 1)

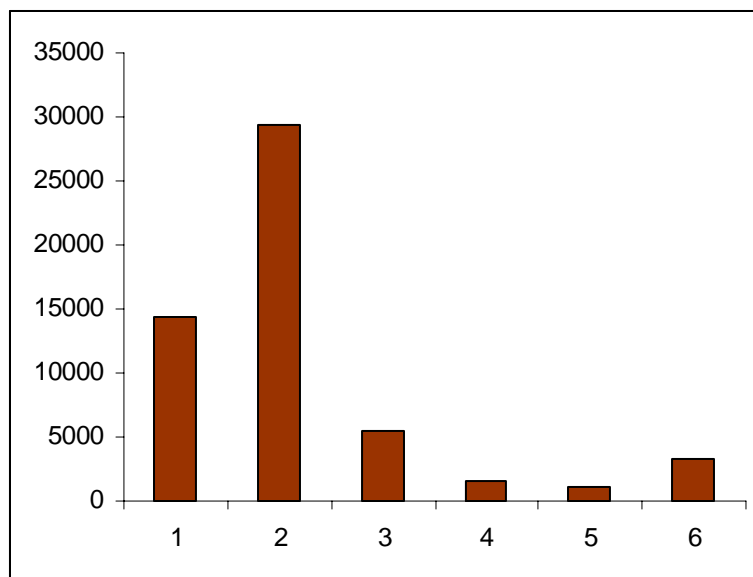

Fig 1: Aantal overnachtingen in 1998
1. België 2. Verenigd Koninkrijk 3. Duitsland 4. Frankrijk 5. VS 6. Nederland

Een tweede belangrijke toeristische trekpleister is Diksmuide. Deze stad heeft voor de Vlamingen dezelfde betekenis als Ieper voor de Britten. Als we kijken naar de netto bezettingsgraad van 1997, dan kunnen we vaststellen dat de 4 hotels van de stad een bezetting hebben van 49,1%. In 1998 steeg dit getal tot 60,6%. In 1999 was er een kleine daling tot 59,2%. Voor de periode januari - juni 2001 hebben we een netto bezetting van 72,8%. Dit illustreert de duidelijke positieve tendens van het oorlogstoerisme in de streek. (fig 2)

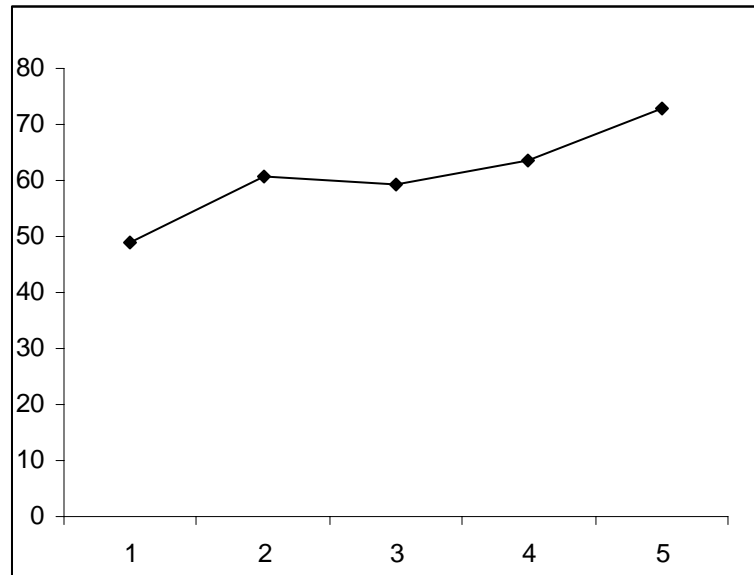

Fig 3: Bezettingsgraad hotels Diksmuide 1997 (1) - 2001 (2)

De laatste jaren heeft de regio Westhoek de top van haar ambities waar weten te maken. De opening van het prestigieuze In Flanders Fields Museum (IFFM) in 1998 vormt samen met de herdenking van de 80^e verjaardag van de wapenstilstand in datzelfde jaar, het hoogtepunt in het toeristische beleid van de stad Ieper. Met een gemiddelde van 200'000 bezoekers per jaar is het museum, ondergebracht in de Lakenhallen op de Grote Markt, samen met de Menenpoort op een steenworp daar vandaan, het belangrijkste symbool geworden van de stad naar de buitenwereld toe. Het groot aantal bezoekers van het museum levert bovendien belangrijke economische impulsen aan de stad (fig 3).

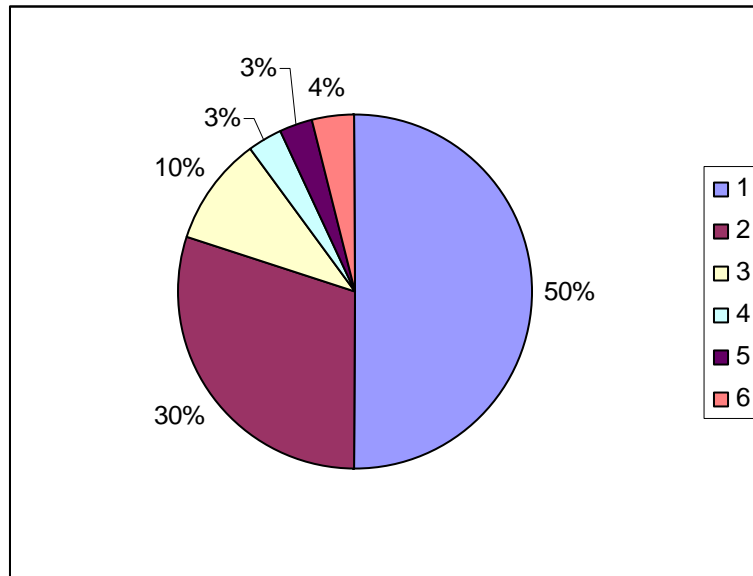

Fig 2: Bezoekers "In Flanders Fields" – Museum
 1. Belgen 2. Britten 3. Nederlanders 4. Duitsers 5. Fransen 6. Overigen

Nooit waren er meer Britten tegelijkertijd op bezoek in en rond de stad als toen en het In Flanders Fields Museum brak alle bezoekersrecords. Onder massale belangstelling van publiek en pers vonden de plechtigheden in aanwezigheid van de drie vorsten plaats, waarvan de climax ongetwijfeld gevormd werd door de Last Post-ceremonie, tijdens dewelke van boven de Menenpoort uit duizenden klapproosblaadjes naar beneden werden gelaten. De indrukwekkende stilte die ook nadien tijdens de Minuut Stilte voor de slachtoffers werd gerespecteerd, leverde beelden op, die velen lang zullen bijblijven

4. De beleidsaspecten

Na de Eerste Wereldoorlog liet het Ministerie van Openbare Werken de Dodengang opnieuw aanleggen. Het jaagpad op de dijk, waar de soldaten begonnen te graven, moest weer bruikbaar gemaakt worden om de scheepvaart op de IJzer mogelijk te maken. Tijdens deze werken werden de rottende jutezakken van de oorspronkelijke Dodengang vervangen door met beton gevulde zakken, zodat de duurzaamheid van de gang beduidend verlengd werd. De site komt onder de hoede van de Touring Club van België die voor de instandhouding van de site zorgt en de afbraak voorkomt in 1927. In 1940 neemt het Belgische Leger het onderhoud en de bewaking van het terrein op zich.

De Tweede Wereldoorlog vaagt de herinnering aan de Eerste in belangrijke mate weg. De meeste na 1918 bewaarde sites zijn ondertussen verdwenen. De Dodengang is de uitzondering op de regel. Na de Tweede Wereldoorlog neemt de Touring Club van België de site opnieuw onder haar hoede. Het Belgische Leger levert nog altijd zijn steun en het 11de Bataljon Genie levert mankracht en materialen voor de restauratiewerken die regelmatig uitgevoerd worden.

Op 2 juni 1992 wordt de unieke waarde van de site officieel erkend door een Besluit van de Minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming van het Vlaams Gewest, de heer Johan Sauwens. De Dodengang wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten.

4.1. Beleidsverklaring omtrent oorlog en vrede in de Westhoek:

De Westhoek is door de aanwezigheid van zoveel oorlogsrestanten de streek bij uitstek in België om een vredesproject te realiseren. De Eerste Wereldoorlog liet de meeste sporen na in deze regio, maar ook restanten van de Tweede Wereldoorlog, de Romeinen, de versterkingen uit de Franse tijd (bijvoorbeeld 17de – 18de eeuw) enz. zijn nog bestaand in deze streek. Toch is het niet evident om zo'n groot project waar te maken. De veelheid van mogelijkheden binnen dit onderwerp kan overzichtelijk gemaakt worden aan de hand van vijf werkvlakken.

‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’ omvat vijf onderdelen, namelijk de werking rond respectievelijk wetenschappelijk onderzoek, zorg en ontsluiting van erfgoed, cultuurtoeristische valorisatie, leren uit oorlog en bekendmaking van Oorlog en Vrede in de Westhoek. De coördinatie van het project is een essentieel onderdeel bij elk van de vijf werkvlakken. Er wordt gestreefd naar de realisatie van zoveel mogelijk geïntegreerde projecten, waarbij meerdere werkvlakken tegelijkertijd aan bod komen.

De beleidsvisie omtrent het onderwerp oorlog en vrede in de Westhoek geeft aan de hand van die vijf werkvlakken een overzicht van de te ondernemen initiatieven op het vlak van oorlog en vrede in de Westhoek. In één oogopslag is het duidelijk dat dit uitgebreide takenpakket onmogelijk enkel door de provinciale overheid en in een tijdspanne van vijf jaar kan worden gerealiseerd. Deze beleidsverklaring geeft bijgevolg een eerste idee van alles wat in feite gerealiseerd zou kunnen worden. Dit document moet echter samen met het actieplan (B1) worden bekeken. Dat actieplan geeft immers een overzicht van een aantal opties die het provinciebestuur West-Vlaanderen de komende jaren prioritair wil realiseren. De Provincie nodigt alle overheden en andere partners uit tot samenwerking zodat naast de initiatieven in dit actieplan, ook andere initiatieven uit de beleidsverklaring gerealiseerd kunnen worden.

In wat volgt, worden de vijf werkvlakken kort systematisch overlopen waarbij een overzicht wordt gegeven van de mogelijke realisaties op cultureel en cultuurtoeristisch vlak rond het thema 'Oorlog en Vrede' in de Westhoek. Daarna geeft het actieplan aan welke opties er de eerstkomende jaren prioritair kunnen gerealiseerd worden.

COORDINATIE

- Wetenschappelijk onderzoek
 - inventarisatie van het bestaande oorlogserfgoed
 - publicatie & multimedia
 - kennis verzamelen
 - begeleiden van musea
- Zorg en ontsluiting van erfgoed
 - bescherming
 - inrichting
 - beheer
 - restauratie
- Cultuurhistorische valorisatie
 - centrale punten uitwerken
 - routes en tochten
- Leren uit de oorlog
 - kwaliteitslabel vredeseducatie
- Bekendmaking van Oorlog en Vrede in de Westhoek
 - concrete vredesboodschap
 - vredesoverlegplatform

5. Marketingaspecten

Men zou kunnen denken dat het oorlogsverleden in de westhoek zo goed als voor 100% geëxploiteerd is, maar niets is minder waar. De opening van IFFM in '98 en de ontbloeming als vredesstad hebben de stad een tikkeltje meer gegeven. Wanneer op 11 november 1998 zowel het Belgisch vorstenpaar als de Britse koningin een bezoek brengen aan de stad om de herdenkingen mee te maken, wordt Ieper één dag het epicentrum van de halve wereld. Meer dan 500 persmensen uit binnen- en buitenland, tot Mexico en Australië toe, strijken neer in de stad en toveren de herdenkingsplechtigheden om tot een nooit gezien media- en massaspektakel.

De peilers van het toeristische succes blijven natuurlijk de oorlogssites:

- de Dodengang
 - o Deze bestaat uit twee evenwijdige loopgraven in de dijk van de IJzer over een lengte van 400 meter. Dicht bij het water ligt de gevechtloopgraaf, daarachter de steunloopgraaf. Verder vindt u hier waarnemers- en schietposities, bunkers en op het einde van de gang, de Duitse bunker, de muizenval bestaande uit twee observatieposten (sector van de petroleumtanks en rechteroever van de IJzer) en enkele meters erachter een bunker met schietposities. Aan het uiteinde van de Dodengang bevindt zich ook één van de 22 demarcatiepalen die op Belgisch grondgebied zijn geplaatst dankzij een openbare intekening gelanceerd door de Touring Club van België in 1921. De paal van de Dodengang is op de zijkanten versierd met een Belgische helm, vier handgranaten en een gasmasker. Tot de Tweede Wereldoorlog kon men erop lezen: "Hier werd de overweldiger tot staan gebracht".
- de IJzertoren
 - o Opgericht aan de monding van de IJzer, vlakbij het Koning Albertmonument ter ere van de Vlaamse strijders aan het front.
- De Ruiterschans
 - o Een echt fort van zandzakken op twee niveaus met zij mitrailleursposten, zijn scherpschutters- en waarnemersposities, zijn signalisatiepost, zijn ondergrondse doorgang naar de eigenlijke Dodengang.
- Het Koning Albertmonument
 - o Het Koning Albertmonument werd opgericht op initiatief van en met steun van de oudstrijdersverenigingen van de eerste wereldoorlog. Het initiatief schreef voor dat het monument moest geplaatst worden ergens aan het front, bij voorkeur op ongeschonden gebied nabij de IJzer. Het moest op een drukbezochte plaats opgericht worden, van ver gezien kunnen worden en van alle andere gebouwen onderscheiden. Op 5 juli 1935 sprak een speciaal samengestelde commissie zich uit over de meest geschikte plaats : 60 meter van de kustweg nabij de monding van de IJzer. De werken startten op 7 augustus 1937. Het werd ingehuldigd op 24 juli 1938.

- De tientallen begraafplaatsen
 - o Met als grootste trekpleister het “Tyne Cot Cemetery”. Het is de grootste Commonwealthbegravingster wereld. Er worden 11952 Commonwealthdoden en 4 doden van een andere nationaliteit herdacht. Meer dan 8300 daarvan zijn niet-geïdentificeerd. 'Special memorials' "Known/Believed to be buried in this cemetery" werden opgericht voor 38 militairen uit het Verenigd Koninkrijk, 27 uit Canada, 15 uit Australië en 1 uit Nieuw-Zeeland. Andere 'special memorials' vermelden de namen van 16 militairen uit het Verenigd Koninkrijk en 1 uit Nieuw-Zeeland die op andere begraafplaatsen werden begraven maar van wie de graven door artillerievuur vernield werden. De begraafplaats heeft een oppervlakte van 34941 m² en is omgeven door een muur van silexkeien ('flintstones'). Andere begraafplaatsen zijn de John McCrae Graveyard en de Bayernwaldsite.

Uit de hoger vermelde beleidsnota blijkt duidelijk dat de Westhoek meer wil halen uit zijn erfgoed. Men probeert niet enkel mensen naar de regio te halen, maar ook de regio naar de mensen te brengen. Laatst verwezenlijkte infodrager is het logo “Oorlog en Vrede in de Westhoek”, wat alleen aan bedrijven en initiatieven uit de Westhoek toegekend kan worden, en de oprichting van de site www.wol.be, waar een overdaad aan info over de streek en de twee Grote Oorlogen te vinden is.

6. Besluit

Het oorlogstoerisme in de Ieperboog heeft vooral aandacht voor de buitenlandse troepen die hier streden en sneuvelden. Aan het IJzerfront heeft men vooral aandacht voor de Belgen in de oorlog. Dit is gemakkelijk te verklaren aangezien het IJzerfront een strijd was voor de Belgen en de Fransen tegen de Duitse invaller terwijl in de Ieperboog de Engelsen, Fransen, Canadezen, Indiërs en talloze andere nationaliteiten tegen de invaller vocht.

Het oorlogstoerisme in Ieper staat ook in het teken van de wederopbouw en de sterkte van de streek. Ieper is ook symbool voor de zinloosheid van oorlog en een voortdurende herinnering aan "Nooit meer oorlog". Denken we maar aan de Menenpoort, het IFFM en de Ieperse functie als vredesstad. De meeste andere gemeenten in de regio focussen zich vooral op de herinnering aan de oorlog zelf. Toch probeert elke gemeente op haar manier een boodschap mee te geven aan de bezoeker.

De gemeenten en toeristische diensten op hun beurt promoten zich vooral met hun oorlogsverleden. Aan het IJzerfront wordt dit echter minder gedaan. Nieuwpoort promoot zich vooral als kuststad en ook haar faciliteiten zijn hierop toegespitst. Verschillende gemeenten organiseren jaarlijks ook evenementen die in het teken staan van de Eerste Wereldoorlog. Denken we maar aan de vierdaagse van de IJzer, de In Flanders Fields Marathon, Ook heeft elke gemeente wel een aantal wandel- en fietstochten die in het teken staan van de oorlog. Of anders worden wel enkele monumenten opgenomen in een wandeling. Ook enkele autoroutes hebben zich op de oorlog gefocust. De In Flanders Fields Route laat de bezoeker kennismaken met de Ieperboog, de IJzerfrontroute verkent het voormalige IJzerfront tussen Diksmuide en Nieuwpoort en de Vredesroute neemt de bezoeker mee achter het front.

Naast al deze monumentale herinneringen probeert Ieper, en de gehele Westhoek in haar zog, haar verleden én toekomst als vredesstad ook aan de man te brengen via de multimedieweg. Voor wie niet naar de sites kan/wil komen heeft de regio een aparte marketingstrategie uitgedacht, met schooleducatie en het world wide web als belangrijkste technieken om de herinneringen te begrijpen en staande te houden.

BIJLAGEN

B1. Een eerste actieplan ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’

Dit actieplan geeft een eerste stand van zaken (gedateerd op november 2002) van de lopende projecten en enkele projectideeën in het kader van ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’. Er moet benadrukt worden dat dit geen sluitende opsomming is en dat de vermelding van de projecten nog geen zekerheid geeft op subsidiëring of realisatie. Elk jaar kunnen er nieuwe projecten worden opgenomen in het actieplan zowel door de eigen werking, door samenwerkingsverbanden of door middel van het reglement voor de realisatie van projecten in het kader van ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

1. Inventarisatie
2. Publicatie – multimedia
3. Kennis verzamelen en ter beschikking stellen

ZORG VOOR HET ERFGOED EN CULTUURTOERISTISCHE VALORISATIE

1. Bescherming
2. ‘Leve(nd) Hoppeland’
3. ‘De Engel’
4. Actieplan erfgoed in provinciale domeinen
5. Routes en tochten
6. Tyne Cot Cemetery
7. ‘John McCrae-site’
8. De site Bayernwald
9. Spoorwegzate Diksmuide-Nieuwpoort
10. Concert Hall, Talbot House

LEREN UIT OORLOG

1. Visietekst
2. Kwaliteitslabel vredeseducatie
3. Age 14
4. Landschapskunst
5. Vredesconcerten
6. Vredesoverlegplatform

BEKENDMAKING OORLOG EN VREDE IN DE WESTHOEK

1. Logo ‘Oorlog en Vrede in de Westhoek’
2. Visie informatiedragers
3. www.wo1.be
4. Kanalen voor bekendmaking

Voor verdere uitleg verwijst ik U graag door naar de site www.wo1.be -- geschiedenis -- bijdragen

B2: Geografische weergaven van de Westhoek

